

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “มิจฉาปฏิบัติ — ปฏิบัติผิด”

มิจฉาปฏิบัติ อ่านตามภาษาบาลีว่า **มิด - ฉา - ปะ - ตี - ปัด - ตี** มาจากคำว่า **มิจฉา** (ผิด) กับคำว่า **ปฏิบัติ** (ถึงเฉพาะลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏ, ปฏิบัติ) รวมกันเป็น **มิจฉาปฏิบัติ** เขียนเป็นไทยได้ว่า **มิจฉาปฏิบัติ** แปลว่า **ปฏิบัติผิด** ซึ่งเป็นการดำเนินไปในหนทางที่ผิด ไม่ได้เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นของปัญญา แต่เป็นความประพฤตินั้นไปที่ทำให้กิเลสทั้งหลายทั้งความเห็นผิด ความติดข้อง ความไม่รู้ เป็นต้น เกิดพอกพูนมากยิ่งขึ้น ซึ่งถ้าเป็นความเข้าใจผิดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงแล้ว ก็เป็นเหตุให้ทุกอย่างผิดไปหมด ซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่ง ข้อความในพระสูตรต้นปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ปฏิปัตติสูตร แสดงความเป็นจริงของ มิจฉาปฏิบัติไว้ดังนี้ว่า

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ก็ มิจฉาปฏิบัติ เป็นไฉน คือ ความเห็นผิด ความดำริผิด วาจาผิด การงานผิด เลี้ยงชีพผิด ความเพียรผิด ความระลึกผิด ความตั้งมั่นผิด นี้เรียกว่า มิจฉาปฏิบัติ”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา มีความละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่งและที่สำคัญ แสดงถึงสิ่งที่มีจริงในชีวิตประจำวันที่ไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่าเป็นธรรม การที่จะเข้าใจธรรมได้นั้น ต้องอาศัยการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม สะสมปัญญาไปตามลำดับ และจะต้องอาศัยกาลเวลาอันยาวนานในการอบรมเจริญปัญญา การที่จะเป็นชาวพุทธที่แท้จริงได้นั้น ต้องเป็นผู้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง และมีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงตามที่พระองค์ทรงแสดง ไม่เข้าใจผิดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง การไปทำอะไรที่ผิดปกติจากชีวิตประจำวัน ไปปฏิบัติผิดด้วยความเป็นตัวตน มีความจดจ้องต้องการ ทำตามๆ กันไปด้วยความไม่รู้ นั้นไม่ใช่หนทางที่จะทำให้รู้ความจริง เพราะนั่นเป็นทางหรือวิธีของความไม่รู้ เป็นความเห็นผิด ถ้าดำเนินตามทางที่ผิด ทุกอย่างก็ย่อมผิดทั้งหมด ทั้งความตรึกนึกคิด ความเพียร เป็นต้น ก็ผิดทั้งหมดคล้อยตามความเห็นที่ผิดโดยตลอด

เป็นปกติธรรมดาของผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่ ยังละกิเลสอะไรๆ ไม่ได้ ก็ย่อมจะมีเหตุปัจจัยทำให้กิเลสประเภทนั้นๆ เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ ความเห็นผิด เป็นต้น ก็เช่นเดียวกัน ก็เพราะยังไม่มี ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงของสภาพธรรม ก็ย่อมจะมีความเข้าใจผิด เห็นผิด ยึดถือในข้อวัตรปฏิบัติที่ผิด เมื่อเห็นผิดแล้วก็ย่อมจะชักชวนผู้อื่นไปในทางผิดๆ คล้อยตามความเห็นที่ผิดไปด้วย ในเบื้องต้นก็เห็นแล้วว่า ความเห็นผิดอันตรายมาก เป็นโทษแก่ตนเองแล้วยังก่อให้เกิดโทษแก่คนอื่นด้วย แต่ละคนสะสมมาไม่เหมือนกัน สะสมมาทั้งส่วนที่ไม่ดีและส่วนที่ดี แต่เพราะเคยได้ยิน

ได้ฟังพระธรรมมาแล้ว เคยเห็นประโยชน์ของพระธรรมมาแล้ว การสะสมฝ่ายดีนี้ ไม่สูญหายไปไหน ทำให้มีการพิจารณาไตร่ตรองว่า เหตุกับผลไม่ตรงกัน เมื่อเหตุผิดแล้ว ผลจะถูกไม่ได้อีก ทำให้ถอยกลับจากหนทางที่ผิดนั้น ในเมื่อเป็นสิ่งที่ผิด ก็ไม่มีความจำเป็นใดๆ ที่จะยึดไว้ ควรที่จะทิ้งได้ในทันที อย่างเช่นท่านอุปติสสะ (พระสารีบุตร) และ ท่านโกณฑัญญะ (พระมหาโมคคัลลานะ) ก่อนที่จะได้เข้ามาสู่พระธรรมวินัยนี้ เคยเป็นลูกศิษย์ของสัจจทายาธิสส กำนันทั้งสองพิจารณาแล้วว่า คำสอนของอาจารย์ไม่ได้เป็นไปเพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ เป็นคำสอนที่ไม่มีสาระประโยชน์ ก็ไม่ได้อยู่ในสำนักนั้นอีกต่อไป ถอยกลับจากที่นั่นแล้วออกแสวงหาหนทางที่เป็นไปเพื่อความหลุดพ้น จนกระทั่งท่านทั้งสองได้เข้ามาสู่พระธรรมวินัยนี้เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ในสมัยครั้งพุทธกาลไม่มีสำนักปฏิบัติธรรมของบรรพชิต และสำนักปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ เพราะผู้ที่ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมในยุคนั้นสมัยนั้น ท่านมีปกติระลึกถึงลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริง เพราะมีความเข้าใจถูกเห็นถูกในเรื่องของสภาพธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริงๆ ไม่มีการจำกัดหรือเลือกสถานที่ กาลเวลา และอารมณ์ เพราะเหตุว่าทุกที่ทุกเวลาเป็นปกติ เพราะฉะนั้น จึงไม่มีหลักฐานใดๆ ที่แสดงว่ามีการสร้างหรือมีสำนักปฏิบัติธรรมของบรรพชิตหรือสร้างสำนักปฏิบัติธรรมของคฤหัสถ์ แต่ในยุคนั้นสมัยนี้มีความเห็นผิดว่า ถ้าจะปฏิบัติธรรม ต้องไปสำนักปฏิบัติ อยู่ที่ไหนนอกจากนี้ปฏิบัติธรรมไม่ได้ จึงมีการสร้างสำนักปฏิบัติเพื่อการปฏิบัติธรรม ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักพระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่น่าพิจารณา คือ ปัญญาจะเจริญขึ้นตามลำดับจนถึงความสมบูรณ์พร้อมได้นั้น ก็ต้องมาจากการค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปทีละเล็กทีละน้อย ไม่ใช่การไปทำอะไรด้วยความไม่รู้ตามสำนักต่างๆ ด้วยความต้องการ ด้วยความเห็นผิดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงของธรรม เพราะการปฏิบัติผิดอย่างนั้นไม่ใช่หนทางที่จะทำให้ปัญญาเจริญขึ้นได้เลย นำคำว่าปฏิบัติธรรมมาใช้ แต่ไม่ได้ตรงตามความเป็นจริงเลยแม้แต่น้อย เป็นการปฏิบัติผิด แล้วก็ยังสำคัญผิดว่าปฏิบัติถูกอีกด้วย นี่คือการอับตรรกะอย่างยิ่ง เพราะเหตุว่าใครจะไปประจักษ์แจ้งธรรมรู้ความจริงโดยไม่ใช้ปัญญา เป็นสิ่งที่ไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นสำนักปฏิบัติไม่ได้ทำให้เกิดปัญญาอะไรเลยทั้งสิ้น คำนี้กับความเห็นผิดตาของสภาพธรรมอย่างสิ้นเชิง และการมีสำนักปฏิบัติ ก็ไม่ใช่คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บุคคลผู้ที่เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอดีต ได้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกในธรรมตรงตามความเป็นจริง ก็เพราะได้อาศัยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงฉันใด บุคคลผู้ที่เป็นสาวกในยุคนั้นสมัยนี้ จะมีความเข้าใจถูกเห็นถูกในธรรมตรงตามความเป็นจริงก็ต้องอาศัยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงเช่นเดียวกัน ตรงตามความหมายของคำว่าสาวก คือผู้ฟังคำสอนของพระองค์ ซึ่งจะไม่ประมาทในคำที่พระองค์ทรงแสดงไว้ดีแล้ว หากไม่ได้ฟังพระธรรมย่อมไม่สามารถที่จะมีความเข้าใจได้ว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้และทรงแสดงอะไร พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น แสดงให้เข้าใจสิ่งที่มีจริงทุกประการว่า ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน เป็นแต่เพียงสภาพธรรมแต่ละหนึ่งๆ เท่านั้น

สิ่งที่มีจริงทั้งหลายเหล่านี้เองที่ทำให้ผู้รู้แจ้งบรรลุถึงความเป็นพระอรหันต์ได้ เมื่อได้ฟังได้ศึกษา
ความเข้าใจก็จะเพิ่มขึ้นไปตามลำดับ ความมั่นคงในหนทางที่ถูกต้อง และการเห็นความสำคัญ
ของการอบรมเจริญปัญญา ก็จะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นไปตามลำดับด้วยเช่นกัน

จะเห็นได้จริงๆ ว่า เนื่องจากได้สะสมความไม่รู้มาอย่างเนิ่นนาน นับชาติไม่ถ้วนในสังสารวัฏฏ์
ถ้าไม่ได้อาศัยพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง สังสารวัฏฏ์ก็จะยืดยาวต่อไปอย่างไม่มีวัน
จบสิ้น เกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิด เต็มไปด้วยทุกข์เต็มไปด้วยกิเลสทั้งหลายที่สะสมทับถมมากยิ่งขึ้น
ดังนั้น จึงไม่ควรที่จะประมาท ไม่ควรที่จะขาดการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม อบรม
เจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นหนทางเดียวเท่านั้นที่จะเป็นเครื่องป้องกันไม่ให้ตกไป
ในหนทางที่ผิดไม่ให้ปฏิบัติผิดอีกต่อไป และเป็นหนทางที่เป็นไปเพื่อการดับทุกข์ ดับกิเลส
ดับการเวียนว่ายตายเกิดได้ในที่สุด เพราะเป็นหนทางแห่งปัญญาโดยตลอด.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]